

**Opinia prawna dotycząca
wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie sygn. akt: K.49/ 2001**

Zgodnie ze zleceniem – pozwalam sobie przedstawić opinię prawną w przedmiocie skargi konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego przez Rzecznika Praw Obywatelskich i opatrzonej sygnaturą K. 49/2001.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie niezgodności art. 5 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (Dz. U. 22, poz.91 z późn. zm.) z artykułem 92, ust. 1 Konstytucji RP.

Zaskarżony artykuł brzmi:

„Art. 5. Notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej właściwe dla danej czynności. Takse ustala, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej”.

Na mocy zaskarżonego przepisu Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 12 kwietnia 1991 roku zmienione rozporządzeniem z dnia 2 października 2001 roku (Dz. U. Nr 115, poz.1233) w sprawie taksy notarialnej. Rozporządzeniem z dnia 2 października 2001 r wprowadzone zostały nowe, znacznie wyższe od dotychczas obowiązujących stawki maksymalne taksy notarialnej za czynności notarialne.

W uzasadnieniu wniosku RPO twierdzi, że dokonana na podstawie zaskarżonego przepisu nowelizacja rozporządzenia z dwóch zasadniczych powodów nie może być zaakceptowana:

- **1)** przedmiotowa zmiana nie spotkała się z przychylnym przyjęciem ze strony społeczeństwa i wywołała liczne protesty, także w mediach. Podnoszono argumenty, że w istniejącej kryzysowej sytuacji państwa oraz wobec konieczności ratowania finansów publicznych „kosztem pieniędzy obywateli”, wprowadzanie znacznie podwyższonych opłat za czynności notarialne, w dużej części obligatoryjnych, będzie uderzać bezpośrednio w obywateli, pozostających w trudnej sytuacji materialnej.

- 2) od strony prawnej Rzecznik wywodzi, że zaskarżony przepis, w zakresie w jakim zawiera on upoważnienie do wydania aktu wykonawczego do ustawy, pozostaje w kolizji z artykułem 92, ust. 1 Konstytucji RP. Rzecznik zarzuca przedmiotowemu przepisowi, że upoważnienie, w oparciu o które Minister Sprawiedliwości uregulował w drodze rozporządzenia zasady pobierania przez notariuszy taksy notarialnej, nie spełnia wymogu „szczegółowości” oraz nie określa wytycznych, o których jest mowa w art. 92, ust. 1, zd. 2 Konstytucji RP.

Ad 1: Należy zgodzić się z wywodami Rzecznika zawartymi w punkcie pierwszym uzasadnienia. W istocie stan kryzysowy finansów publicznych kraju, a w konsekwencji jego obywateli, nie jest okolicznością sprzyjającą do nakładania na nich dodatkowego ciężaru finansowego na rzecz jednej z korporacji, zwłaszcza że sytuacja finansowa członków tej korporacji nie jest zła. Intencją tej zmiany była chęć przysporzenia notariuszom, dochodów, których poziom uległ ostatnio nieznacznemu obniżeniu. Trzeba się zgodzić jednak ze stanowiskiem Rzecznika, że decyzja uczynienia tego kosztem obywateli, nie tylko z punktu widzenia ekonomicznego ale także z punktu widzenia moralnego, podjęta została w nie właściwym czasie.

Ad 2: Pozostaje kwestia zasadności zarzutu kolizji przedmiotowego artykułu z 92 ust. 1 Konstytucji RP. Artykuł ten brzmi:

*„1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania
. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.*

Niewątpliwie zaskarżony przepis wydany został z upoważnienia ustawowego oraz przez organ do wydania tego aktu tego upoważniony. W tych dwóch aspektach, jako zgodny z artykułem 92 Konstytucji - nie budzi zastrzeżeń.

Rzecznik zarzuca jednak, iż artykuł ten nie spełnia konstytucyjnego wymogu „szczegółowości”. Rzecznik zasadnie wywodzi, że zgodnie z przyjętym orzecnictwem, upoważnienie musi mieć charakter szczegółowy, zarówno pod względem podmiotowym, przedmiotowym jak i treściowym. Musi zatem określać wytyczne dotyczące treści aktu. Oznacza to, że *„ustawowe upoważnienie do wydania aktu wykonawczego nie może mieć charakteru blankietowego i pozostawiać prawodawcy rządowemu zbyt daleko idącej swobody w kształtowaniu merytorycznych treści rozporządzenia”*

W dalszych wywodach Rzecznik powołuje się na wyjaśnienia Rady Legislacyjnej znajdujące się w „Przeglądzie Legislacyjnym z 1998 r, Nr 3-4, w których to wyjaśnieniach Rada Legislacyjna wskazuje jakie warunki spełniać musi ustawowe upoważnienie aby miało walor „szczegółowości”. Musi ono, przede wszystkim, wyznaczać treści czyli kierunki rozwiązań..

Z argumentacją Rzecznika, także i w tym punkcie wypada się zgodzić. Zaskarżony przepis nie zawiera postanowień, które wyznaczałyby treściowy kierunek rozwiązań. Nie wskazuje kryteriów czy zasad, stanowiących podstawę do ustalania wysokości maksymalnych stawek taksy notarialnej. W takim stanie rzeczy Minister Sprawiedliwości nie jest w praktyce związany żadnymi wytycznymi a zatem może unormować tę kwestię w dowolny sposób. Mając przyzwolenie ustawodawcy, w pełni z tej możliwości skorzystał.

Reasumując: Zarzuty stawiane artykułowi 5 ustawy – Prawo o notariacie przez Rzecznika Praw Obywatelskich należy uznać za uzasadnione. Dotyczy to zarzutu zawartego w punkcie pierwszym, a dotyczącego wprowadzania nowej, znacznie wyższej niż dotychczasowa taksy opłat za czynności notarialne w momencie niesprzyjającym ze względów społecznych i ekonomicznych, jak i zarzutu prawnego niespełnienia przez zaskarżony przepis wymagań określonych w Konstytucje RP.

Sporządził: Maciej Kosiński